

Uitzonderlijke pensioenverhogingen, hoe kan dat?

FD - 23 november 2022

Door Puck Sie

Pensioenfondsen maken deze weken ongekende pensioenverhogingen bekend. De financiële positie van pensioenfondsen verbeterde dit jaar, maar ze profiteren ook van versoepelde regels.

In het kort

De pensioenen van bouwvakkers, cameramensen en verpleegkundigen stijgen volgend jaar sterk.

De financiële positie van pensioenfondsen verbeterde dit jaar door de opgelopen rente.

Toch kunnen de pensioenen vooral omhoog door de tijdelijk versoepelde regels.

Het is een bijzonder jaar voor de pensioenwereld. Voor het eerst sinds de kredietcrisis mogen veel besturen de pensioenen weer verhogen, juist nu de inflatie torenhoog is en de koopkracht daalt. En ook al lijdt de pensioensector in 2022 miljardenverliezen, toch staan de meeste fondsen er financieel beter voor dan in de afgelopen jaren.

Dus gaan de pensioenen van bouwvakkers in januari met 14,5% omhoog en krijgen cameravrouwen er 13,6% bij, zo werd woensdag bekend. Winkelmedewerkers kunnen rekenen op een plus van 10%. De stijgingen gelden voor gepensioneerden en werkenden. Ronald Doornbos, pensioenspecialist bij advieskantoor PwC: 'Er lijkt sprake van een golf, waarbij een verhoging van 8%, of misschien zelfs meer, de norm kan gaan worden.'

De rente liep dit jaar op, waardoor de financiële positie van pensioenfondsen verbeterde. Ze hoeven minder geld in kas te houden voor hun verplichtingen, oftewel de toekomstige pensioenen die ze al hebben beloofd uit te keren. Ze verloren miljarden euro's op de onstuimige aandelenbeurzen, maar de verplichtingen daalden nog harder. De dekkingsgraden - de verhouding tussen verplichtingen en vermogen - schoten daardoor omhoog. Die maatstaf bepaalt of de pensioenen mogen stijgen.

Toekomstbestendig

Toch danken bijvoorbeeld de verpleegkundigen hun pensioenverhoging ook aan de tijdelijke regelgeving en niet alleen aan de rente. Minister Carola Schouten (Pensioenen) van de ChristenUnie versoepelde de regels in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel, dat in 2023 moet ingaan. Voor een verhoging moet de dekkingsgraad normaliter twaalf maanden lang gemiddeld 110% zijn. Nu ligt de drempel op 105%, mits fondsen voornemens zijn naar het nieuwe stelsel over te stappen.

Bovendien moet een verhoging volgens de normale regels 'toekomstbestendig' zijn en rekening houden met de inflatie in de komende vijf jaar. Pensioenfondsen hebben veelal als doel om voor de indexatie een prijs- of loonindex te volgen. Hoe hoger de inflatie, hoe hoger de buffers die fondsen moeten aanhouden.

Wie volgens de normale regels volledig wil indexeren, heeft daar een dekkingsgraad van 150% voor nodig, een grens die eerder rond de 130% lag. De toezichthouder biedt ook een alternatieve manier om naar de toekomstige inflatie te kijken, maar de grens ligt dan altijd nog op 140%. Uit een rondvraag van PwC blijkt dat een merendeel van de pensioenfondsen bij deze regels geen volledige indexatie kan geven.

Risico

Bij bouwvakkers is de pensioenverhoging echter te danken aan de strategische keuzes die het pensioenfonds jaren geleden al maakte. Het fonds was met zijn relatief hoge dekkingsgraad jarenlang een buitenbeentje onder de grootste vijf pensioenfondsen. BpfBouw hoeft dan ook geen gebruik te maken van de versoepelde regels, zegt David van As, directeur van het bestuursbureau desgevraagd. 'Wij profiteren al jaren van de tijdige bescherming tegen de rentedaling. Dat heeft ons heel veel geld opgeleverd', zegt hij.

Renteveranderingen vormen een van de grootste risico's voor pensioenfondsen, legt Jolien van den Ende van Achmea Investment Management uit. Nu de rente stijgt, verbetert hun financiële positie, mits ze minder afdekken dan 100% van de toekomstige pensioenbetalingen. Maar vóór 2022 was de rente jarenlang erg laag, waardoor pensioenfondsen meer geld in kas moesten houden en minder snel geld konden uitkeren. Het bouwfonds koos ervoor dit renterisico gedeeltelijk af te dekken en had daardoor toen minder last van de dalende rente.

Ook profiteerde het bouwfonds van zijn beleggingen in private-equity- en vastgoed.

Vastgoedbeleggingen passen bij de achterban van Bouw, dus daar heeft het fonds er relatief veel van. Dat de bouwsector relatief veel zzp'ers telt, beïnvloedt het fonds nauwelijks. Veel van hen waren ooit in dienst en voor deze mensen regelt Bouw nog altijd de toen opgebouwde pensioenen.

Dilemma's

Ambtenaren en metaalarbeiders krijgen binnenkort ook te horen of hun pensioenen omhoog gaan. Dat besluit leidt tot grote dilemma's in de bestuurskamer. De onzekere economische situatie en het nieuwe stelsel zijn daar debet aan. Een indexatiebesluit moet ook altijd langs het verantwoordingsorgaan met verschillende partijen. Een daarvan, LVOP, riep het ambtenarenfonds op om 'niet blind te varen op de maximale mogelijkheden op basis van tijdelijke wetgeving. Geef geen geld uit dat je straks heel hard nodig hebt!'